

La Xarxa al servei de la cooperació o la cooperació al servei de la Xarxa?: síntesi del debat

Ismael Peña

Gerent del Campus for Peace (UOC)
ipena@campusforpeace.org

Resum: Del 14 al 31 d'octubre de 2002, en el marc de la lliçó inaugural del curs 2002-2003 de la UOC (impartida per Juan Manuel Suárez del Toro, president de la Fundació Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja, amb el títol "Les noves tecnologies, una oportunitat per a l'acció humanitària"), va tenir lloc el debat virtual "La Xarxa al servei de la cooperació o la cooperació al servei de la Xarxa?".

Aquest debat, obert a tothom, es va centrar en la manera en què Internet ha canviat o pot canviar els hàbits de les organitzacions –especialment les no governamentals– que treballen per la solidaritat, com també els destinataris d'aquesta solidaritat, tot aprofundint en temes com la divisòria digital, el treball en xarxa o el mateix paper de la Universitat en la cooperació per mitjà de les TIC.

Es fa certament difícil escriure la síntesi d'un debat –o dos, que és aquest cas, amb l'edició en català i en castellà– sense caure en el tòpic o la bertranada, d'una banda, o sense llançar noves idees que ens portarien a un nou debat, de l'altra, esperit totalment contrari al que se suposa que ha de tenir una síntesi. Començaré, doncs, amb una petita digressió.

En general, es defineix l'origen de les ONG com l'articulació d'accions destinades a cobrir una necessitat no satisfeta ni pels ens privats ni per l'Estat. En aquest sentit, de la mateixa manera que els corrents keynesians criticaven les ineficiències del mercat i la necessitat que l'Estat actués en l'economia, també les ONG van criticar les ineficiències del mercat i de l'estat del benestar que suposadament cobria aquelles ineficiències. Així, doncs, al començament dels anys cinquanta –a Espanya vam haver d'esperar a tenir democràcia–, Europa veu que la societat civil s'organitza per anar apedaçant un estat del benestar que avui en dia està tan desconstruït que ha originat que tinguem organitzacions enfocades a qualsevol objectiu humanitari que ens pugui passar pel cap.

Hi ha cada vegada més consens en la creença que la globalització ha provocat una nova fallida dels Estats: el mercat s'ha escapat de la seva jurisdicció i els Governos tenen veritables problemes de control –de governabilitat– davant variables que han quedat fora del seu abast.

La sensibilitat de les ONG, i aquí recuperem el fil del debat, sembla que, una altra vegada, ha estat capaç de captar aquests constrenyiments, de manera que han evolucionat i s'han organitzat en xarxa i globalment per poder arribar allà on els seus governants encara no arriben –en poden ser exemples algunes campanyes pro drets humans força més eficaces que alguns organismes judicials internacionals, nascuts ja en desavantatge. Crec que és ben cert, per tant, que Internet ha estat una arma de doble tall, atès que ajuda, per un costat, als grans poders a fer-se més grans –o bé al terrorisme a actuar més coordinadament–, però, per l'altre, també als

petits a poder-se aplegar i a crear una massa crítica.

Aquesta mateixa agrupació, fruit de la ingent quantitat d'informació que s'ha posat a l'abast de tothom gràcies a les TIC, també ha permès tenir molt més clares les necessitats tant dels destinataris de la solidaritat com dels qui ofereixen solidaritat. Ara bé, el millor de tot, en molts casos, no ha estat el *qui* o el *què* –ajuda humanitària–, sinó el *com* –cooperació al desenvolupament.

Cada cop més, l'apropiació de les TIC per part dels agents de cooperació permet que s'aconsegueixi un nombre més gran d'objectius (eficàcia) amb optimització en l'ús dels recursos (eficiència). En una societat que s'autodefineix com "del coneixement", aquesta havia de ser una conseqüència lògica quan, a banda del finançament d'accions puntuals –ajuda humanitària–, del que es tractava era de transmetre el "saber fer" per emprendre accions de llarga durada i sostenibles en el temps –cooperació al desenvolupament. I afegiré un símil més als molts altres d'encertats que ha recollit el debat: si volem ensenyar a llegir, primer hem de saber escriure. Cal que les ONG facin seves les TIC perquè puguin ser capaces de transferir-les a altres organismes.

Una altra conseqüència lògica de posicionar-se correctament a la societat del coneixement és el fet que el paper de la Universitat, tant si és al món de la cooperació al desenvolupament com si no, ha de ser el que li dóna identitat, a saber: crear, transmetre i difondre coneixement. Si em permeteu fer un petit exercici corporativista, és agradable constatar que el discurs de la UOC en aquesta matèria concorda amb la major part de les intervencions que hi ha hagut al debat sobre aquest punt (especialment a l'edició en castellà), i em consta que al si de l'Estat espanyol, i dins les comissions interuniversitàries on es debat aquesta qüestió, majoritàriament es convergeix cap al mateix punt de vista.

M'agradaria acabar com he començat, esperant que hagi estat possible oferir un discurs cohesionat de tots els aspectes que han aparegut al debat i amb la sincera voluntat que tothom que hi ha participat es trobi reconegut en aquesta síntesi, ja sigui explícitament o intencionadament entre línies.

Enllaços relacionats:

⇒ SUÁREZ DEL TORO, J.M. Les noves tecnologies, una oportunitat per a l'acció humanitària. Lliçó inaugural del curs 2002-2003:

http://www.uoc.edu/inaugural02/default_cat.htm

⇒ Debat en català:

http://turquia.uoc.es/externes/cgi-bin/webforum/cat/config_inaugural0203.pl

⇒ Debat en castellà:

http://turquia.uoc.es/externes/cgi-bin/webforum/esp/config_inaugural0203.pl